

Висновок
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації «Просвітницька діяльність та педагогічні ідеї
Любомира Гузара (1933 – 2017 рр.)»
Шипки Марії Ігорівни, що подається на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертації

Сучасне українське суспільство стикнулося з низкою викликів, серед яких криза моральних цінностей, необхідність формування відповідального громадянина-патріота та пошук ефективних моделей виховання. У таких умовах вивчення просвітницької діяльності й педагогічних ідей Любомира Гузара набуває особливої значущості. Адже його спадщина охоплює ключові аспекти духовного, морального та національного виховання, що є важливими для гармонійного розвитку особистості в умовах глобалізації та соціальних трансформацій. Любомир Гузар відіграв визначну роль у формуванні суспільної свідомості українців, поєднуючи традиційні християнські цінності з модерними освітніми підходами. Його педагогічні ідеї спрямовані на виховання особистості, здатної до критичного мислення, громадянської відповідальності та збереження духовної й національної ідентичності.

Актуальність дослідження зумовлена також сучасними викликами, що постають перед українською освітою, зокрема необхідністю інтеграції морально-етичних засад у виховний процес, пошуком гармонії між традиціями та інноваціями, а також потребою в духовних орієнтирах для молодого покоління. Вивчення педагогічних поглядів Любомира Гузара та їхнє впровадження в освітній процес може допомогти молоді сформувати міцну світоглядну основу, яка сприятиме їхньому особистісному розвитку, моральній стійкості та соціальній активності.

Розробка означеної проблематики актуалізується також активним розвитком педагогічної біографістики, яка сприяє дослідженню спадщини видатних педагогів та освітніх діячів, зокрема й кардинала Любомира Гузара, діяльність і морально-богословська спадщина якого є цінним об'єктом наукового аналізу.

Вивчення просвітницької діяльності та педагогічних ідей Любомира Гузара сприяє не лише осмисленню його внеску у виховання та освіту, а й вказує на можливості застосування його напрацювань у сучасному педагогічному процесі.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими
напрямами університету та кафедри.

Проведене Шипкою М.І. дослідження є складником науково-дослідницької роботи кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

«Українська освіта у контексті європейських інтеграційних процесів» (державний реєстраційний номер 0117U005400) та «Тенденції розвитку освіти в кризових умовах: історія, теорія і практика» (державний реєстраційний номер 0123U100619).

У межах цих наукових тем авторкою було розроблено зміст та педагогічний інструментарій морального та національно-патріотичного виховання особистості в умовах співпраці закладів освіти, родин вихованців та Церкви.

Особиста участь авторки в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. пед. н., професор Невмержицька О.В..

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Шипки М.І. є результатом самостійних досліджень здобувачки, не містить елементів плагіату. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Особистий внесок здобувачки полягає в одноосібно виконаному науковому дослідженні, що відображає авторський підхід до висвітлення особливостей просвітницької діяльності та інтерпретації педагогічних ідей Любомира Гузара. Усі наукові результати, які викладені у дисертації, одержані авторкою самостійно. З опублікованих у співавторстві праць використано лише ті матеріали, що є результатом самостійної роботи дисертантки. У методичних рекомендаціях, опублікованих у співавторстві, Шипці М.І. належить розробка методичних вказівок щодо організації та проведення катехитичних зустрічей, зокрема характеристика інноваційних способів праці з дітьми та молоддю; у тезах авторці належить аналіз поглядів Любомира Гузара на виховний ідеал, а також висвітлення ролі виховників у процесі формування особистості.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій

Високий ступінь обґрунтованості та достовірності результатів дослідження підтверджується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій, ґрунтовним аналізом джерельної бази, апробацією та впровадженням результатів дослідження у практичну діяльність закладів вищої освіти.

Авторкою використано комплекс методів дослідження контекстуально-інтерпретаційний, логіко-семантичний, періодизації, ретроспекції, прогностичний), взаємодоповнення яких сприяло розгляду проблеми дослідження в ретроспективі та перспективі на основі кваліфікованого аналізу наукових, пасторально-моральних творів, пастирських послань та письмових звернень, інтерв'ю, епістолярію Блаженнішого Любомира Гузара, нормативних документів, періодичної преси тощо.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що:

- *вперше комплексно проаналізовано педагогічні погляди Любомира Гузара у галузі теорії і методики виховання, історії педагогіки, філософії освіти (ідеї щодо сенсу людського життя, гідності людини як абсолютної цінності, виховного ідеалу, вагомості духовно-морального, національно-патріотичного, громадянського тощо виховання, ролі виховних інституцій (головно сім'ї, Церкви, закладів освіти) у становленні особистості тощо); здійснено періодизацію життєвого шляху та діяльності діяча, що охопила шість етапів: 1933–1858 рр. – період становлення у колі сім'ї, здобуття освіти, становлення світогляду і моральних переконань; 1958–1973 рр. – священниче служіння та інтелектуально-богословське самовдосконалення, пов'язані з виконанням душпастирських обов'язків та педагогічних функцій; 1973–1993 рр. – чернече служіння в Італії; 1993–2001 рр. – розбудова чернечого життя та вищих духовних освітніх інституцій в Україні; 2001–2011 рр. – керівництво УГКЦ, активна суспільно-громадська та просвітницька діяльність, пов'язані із розвитком освітніх ініціатив, активною міжконфесійною діяльністю, посиленням загальноукраїнської місії Церкви тощо; 2011–2017 рр. – продовження активної громадської діяльності на емеритурі); визначено історичні та соціокультурні чинники формування світоглядного ядра і педагогічних поглядів Любомира Гузара (родинне середовище, освітні інституції, професійна діяльність, соціальне оточення, політичні, культурні та соціальні зміни, що відбувалися в Україні та світі), проаналізовано його роль у політичних та культурно-освітніх процесах, що відбувалися в Україні та за її межами в означений період, зокрема у відновленні національної незалежності, збереженні християнських цінностей, плеканні національних та громадянських цінностей тощо; охарактеризовано напрями просвітницької діяльності діяча (релігійно-просвітницький, суспільно-політичний, соціальний, освітній); здійснено актуалізацію педагогічних ідей Любомира Гузара у сучасній педагогічній теорії та практиці;*

- *доповнено педагогічну теорію уявлення про зміст та інструментарій духовно-морального та національно-патріотичного виховання особистості;*

- *подальшого розвитку набули ідеї щодо співпраці Церкви та інших виховних інституцій у процесі становлення моральної особистості та дієвого патріота Батьківщини;*

- *до наукового обігу введено маловідомі джерела: статті, інтерв'ю, світлини, що поглиблюють знання про педагогічні погляди діяча та його біографічні дані.*

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Використання результатів роботи.

Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у дисертації, мають теоретичну та наукову цінність. До основних наукових результатів проведеного дослідження слід віднести:

– обґрунтування авторської періодизації життєвого шляху та діяльності Любомира Гузара, визначення основних напрямів просвітницької діяльності діяча, характеристику педагогічних поглядів Блаженнішого;

– доповнення змісту лекційних курсів для студентів Українського католицького університету, зокрема таких як: «Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Християнська педагогіка», «Катехитика», «Методика і дидактика катехитики», «Інтерактивні методи в катехизації» тощо;

– розробку (у співавторстві) методичних матеріалів, що використовуються у процесі організації діяльності літніх християнських таборів;

– розробку програми з духовно-морального виховання для підлітків «Бути людиною».

Матеріали дисертаційного дослідження можуть використовуватися у процесі розробки катехитичних занять; при підготовці підручників та посібників з історії педагогіки, релігієзнавства, християнської педагогіки, загальної педагогіки, вітчизняної історії, історії християнства; у процесі викладання спецкурсів чи обов’язкових курсів для студентів закладів вищої освіти та курсів підвищення кваліфікації освітян, здебільшого катехитів та вчителів християнської етики. Матеріали дослідження можуть бути використані для організації науково-дослідницьких пошуків при виконанні курсових та кваліфікаційних робіт тощо.

Науково-практичні розробки авторки та отримані результати впроваджено в освітній процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1670 від 26.09.2024 р.), Українського католицького університету (довідка № 9 від 02.10.2024 р.), Катехитично-педагогічного інституту УКУ (довідка № 20 від 10.09.2024 р.).

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

Основний зміст роботи опубліковано у 12 наукових працях, серед яких 3 статті у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 3 – у збірниках тез доповідей на наукових конференціях (1 – у співавторстві), 5 навчально-методичних посібників (у співавторстві).

У публікаціях здобувачки, які відповідають встановленим вимогам, достатньою мірою розкрито основні положення дисертації, що виносяться на захист, висвітлено суть наукової новизни отриманих результатів.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Шипка М. Моральне виховання у спадщині Блаженнішого Любомира Гузара. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 45. Т. 2. С. 194–199.

2. Шипка М. Виховання патріота-громадянина у спадщині Любомира Гузара. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 54. Т. 1. С. 36–41.

3. Шипка М. Моральні ідеали виховання у творчій спадщині блаженнішого Любомира Гузара. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 3(21). С. 1081–1095.

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Шипка М. Педагогічні погляди Любомира Гузара про виховання у сім'ї. *Labyrinths of Reality*. Монреаль-Сєвєродонецьк, 2020. № 2(7). С. 119–122.
5. Шипка М. Виховання громадянина крізь призму поглядів Любомира Гузара. *Завдання педагогічної науки на сучасному етапі розвитку освіти* : матеріали науково-практ. конф., м. Полтава, 18–19 черв. 2021 р. Херсон, 2021. С. 19–22.
6. Невмержицька О., Шипка М. Бути людиною крізь призму поглядів Любомира Гузара. *Сучасна українська освіта: виклики, стратегії, технології*: збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дрогобич, 21–22 березня 2024 року) / за ред. Т. Пантюк, А. Федорович. Дрогобич : Видавництво «Трек ЛТД», 2024. С. 31–34.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

7. Шипка М. Блаженніший Любомир Гузар: чинники формування світогляду. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2023. № 2. С. 26–32.
8. Великого бажайте! Блаженства у житті Патріарха Йосифа Сліпого: методичні матеріали для проведення темат. зустр. про блаженства / Н. Дуда, с. Л. Цюпа, М. Шипка та ін. Львів : Колесо, 2017. 144 с.
9. Запрошені на Царський бенкет : методичні матеріали для проведення літніх християнських таборів / с. Ю. Дзюбата, Н. Дуда, М. Шипка та ін. Львів : Свічадо, 2018. 188 с.
10. Дорогами віри: метод. матеріали для проведення катехитичних зустрічей у літніх християнських таборах / Н. Дуда, с. Л. Цюпа, М. Шипка та ін. Львів : Свічадо, 2019. 88 с.
11. Звіщаємо радість: метод. матеріали для проведення християнських таборів / Н. Дуда, А. Козіброда, М. Шипка та ін. Львів : Колесо, 2020. 106 с.
12. Відпочиваємо з радістю: 120 ігор для дозвілля, навчання, виховання / Н. Дуда, Н. Мусій, М. Шипка та ін. Львів : Свічадо, 2021. 88 с.

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертаційне дослідження складається із анотації українською та англійською мовами, вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У списку використаних джерел зазначено 282 найменування. Дисертація містить 7 додатків.

Дисертація виконана українською мовою, стиль викладення матеріалу – науковий, характеризується точністю, лаконічністю, зрозумілістю, зв'язністю, завершеністю. Рукопис дисертації чітко структурований, характеризується належною мовнотилістичною грамотністю. Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто зауважень щодо самої суті роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Шипки Марії Ігорівни на тему «Просвітницька діяльність та педагогічні ідеї Любомира Гузара (1933 – 2017 рр.)» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що висвітлює актуальну тему і має вагоме теоретичне і практичне значення. Дослідження виконане здобувачкою особисто. Отримані результати свідчать про достатній рівень наукової підготовки авторки. Шипкою М.І. зроблено значний науковий внесок у розв'язання питань, що мають важливе значення для історико-педагогічної науки. Дослідження містить обґрунтовані і достовірні висновки та пропозиції. За змістом та оформленням робота відповідає встановленим вимогам.

Представлена дисертаційна робота Шипки М.І. відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Голова засідання наукового семінару,
завідувач кафедри загальної педагогіки та
дошкільної освіти, д. пед. н., професор

Тетяна ПАНТЮК

